

„A rendőri gyakorlatra tett valószínű befolyását tekintve, a rendőretikai kódex a legjobb gyakorlati cselekvési módokat kínálja a rendőröknek, és a szokásos, mindennapi, a józan észen alapuló magatartások specializált változatát nyújtja.”

Valcsicsák Imre¹

Éberhardt Gábor r. ezredes, rendőrségi főtanácsos

a Kiszombor Határrendészeti Kirendeltség vezetője, MSc rendészeti mestervezető,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola PhD hallgató,
ORCID iD: 0000-0003-0325-1203

2019. december 17.

Hogyan tovább, magyar rendőri hivatásetikai kódex?

Absztrakt

A tanulmány két hipotézisre épül, amelyek szerint indokolt normatív tartalommal felruházni az etikai kódexet, illetve annak szövegezése korrekcióra szorul. Ismertetem az általános etikai szabályok kialakulásának, a rendészeti szakmai etika megjelenésének folyamatát. A spirituális, történelmi és tudományos forrásokon keresztül, hazai és nemzetközi kitekintéssel rámutatok olyan meghatározónak értékelhető előzményekre, mintákra, amelyek érdemben befolyásolták a magyar rendészet és az etika kapcsolatrendszerét, értékrendi változásait, formai megjelenését. Az összefoglalóban ajánlasként ismertetem azokat a lehetőségeket, történelmi és nemzetközi legjobb gyakorlatokat, amelyek további kutatási eredmények biztosításával erősíthetik a rendészeti tevékenységet ellátók munkájának ezt a nagyon fontos, a társadalom tagjai által figyelemmel kísért elemét.

Kulcsszavak

erkölcs, etika, kódex, rendészet

¹ Valcsicsák Imre (2013): Rendészeti szakmai etika, Budapest, FÁMA Zrt. – Nemzeti Közszolgálati Tankönyv Kiadó Zrt., 95. o. ISBN 978-615-5344-07-7

² ✉ eberhardt.gabor@uni-nke.hu; ☎ +36 30 2038166; uni-nke.academia.edu/GáborÉberhardt

Bevezetés

Az emberi történelemben az egyének mindig is képesek voltak kisebb-nagyobb csoport, törzs, egyéb társadalmi forma kialakítására majd működtetésére. A folyamat részeként azonban számolni kellett az egyes tagok által elkövetett olyan cselekmények negatív hatásaival, amelyek az együttélés szabályait sértették, hátrányt okozhattak a közösség számára.

Az emberek a tudatukkal kiemelkedtek a környezetükből, és a biológiai fejlődés csúcsára értek, de továbbra is gyarló, esendő lények. Az előrehaladás során felismerték azt a tényt is, hogy szabályokat kell alkotni a társadalmi együttélés biztosítása, fenntartása érdekében. Aki pedig ezeket a szabályokat megsérti, annak tisztában kell lennie azzal, hogy a szabályszegésért büntetés jár, amit az arra jogosult érvényesít vele szemben. A jelenségek érdemi kezelését az a szintű társadalmi fejlettség hozta el, amelyben már az egyéni és kollektív védelmet az államnak a jog által szabályozott ereje delegálta a rendőrségnek, mint a professzionális közszolgálat rendészeti szereplőjének.

1.1. Az etika, az erkölcs spirituális és történelmi előzményei, fogalmi megközelítése

A rendőrökkel szemben a társadalom tagjai által elvárt etikai szabályok íratlan vagy írott megjelenése annak változásával egyidejű, így az előzmények vizsgálata kiemelt jelentőséggel bír az aktuális elvárások megfogalmazása terén.

Az etika általános fogalma az időszámításunk előtti időszakra vezethető vissza. Filozófiai tudományként az ókorban Periklész tanításához köthetően jelent meg, de tanait Szókratész fogalmazta meg. A filozófia által kialakított etika nem ad konkrét szabályokat a társadalmi életre, hanem olyan általános érvényű fogódzókat fogalmaz meg, amelyek belső azonosulás alapján kötelezik az embert. Fogalma azonosult az erkölcs értelmezésével, amely szerint nem az egyéni szokásaink és a hagyományokhoz való alkalmazkodás lesz a helyes cselekvés elve, hanem az a cél, amelyben megtalálni véljük az emberi létezés értelmét.³ A középkorban az etikai normákat vallási köntös-

³ Etika, erkölcsstan szócikk: A Pallas Nagy Lexikona, VI. kötet, Budapest, Pallas irodalmi és nyomdai rt. (1984) 362–363. o.

be öltöztetve egyfajta isteni elvárásaként kezelték a keresztény hitet követők.⁴ Az etika tudományának alapjain nagy számú megközelítés azonosítható be, amelyek egyike a szakmai (alkalmazott) etika. Ez a jellemzően írott formában megjelenő, az adott hivatás gyakorlásával kapcsolatos etikai normákat, valamint a hivatást követők önmagukkal és társukkal szembeni elvárásait írja le. A modern jogtudomány az emberi cselekedetek külső, a filozófiai etika a cselekedetek belső elveit vizsgálja és rendel hozzájuk társadalmi ítéletet, amely elemek között szoros kapcsolatok vannak, azokat kötelező érvényű norma hatálya alá helyezi.⁵

1.2. A kódex, mint az etikai elvárások megjelenítése

Az ókorban az átadásra szánt tudást a tanítás érdekében olyan kódexekbe írták, amelyek a kalligrafikus írásképek, az iniciálék, a díszítő elemek miatt önmagukban is figyelemre méltó könyvekként maradtak ránk. A kódex jogi vonatkozású értelmezése szerint meghatározó tartalmú törvény, illetve törvények gyűjteménye, amelyeknek korai megjelenése szintén az ókorba vezethető vissza.⁶

A keresztény hitvilág legismertebb és legnagyobb hatású etikai kódexe az Isten tízparancsolata. A tízes szám a Bibliában más hivatkozások esetében is meghatározó jelentőségű, így szinte magától értetődik, hogy a követendő etikai, erkölcsi normákat kőtáblába vésve tíz kötelező pontba vészték. Olyan közösségi elvárásoknak megfelelően rendelt emberi magatartásokat ír le ez a parancsolat, amelyek a jelenkori társadalmak, a rendészeti szervezetek szakemberei számára is egyfajta iránymutatást adhatnak.⁷

⁴ Turay Alfréd (2000): Az ember és az erkölcs; Alapvető etika Aquinói Tamás nyomán: Agapé, Ferences Nyomda és Könyvkiadó Kft., Szeged, 3. o. ISBN: 9634582184

⁵ Miskolczi Bodnár Péter (2015): Az erkölcs és a jog szoros kapcsolata, Polgári Szemle Alapítvány, ISSN 1786-6553

⁶ Kódex szócikk: Keresztény bibliai lexikon; In: Bartha Tibor (szerk.): Kálvin János Kiadó, Budapest, (1993) ISBN 963-300-529-9

⁷ Isten tízparancsolata. Forrás: <http://lexikon.katolikus.hu/T/Tízparancsolat.html> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 03.)

1.3. A Tízparancsolat, a „jó rendőr tízparancsolata”⁸, a Csendőr-tízparancsolat és a magyar rendőri hivatás etikai kódexének értelmezési párhuzamai

Amennyiben az erkölcsi értékek stabilitása közti lehetséges szinkronitásokat vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy Rédey Miklós 1916-ban (vallásos neveltetésére is visszavezethetően) szintén tíz pontban összegezte a „jó rendőrrel” szembeni elvárásokat. Ebben három tétel tartalmilag is köthető a Bibliához, míg a többi hét inkább korhű leírás. A Biblia Tízparancsolatából a nemzeti csendőrség még 1940-ben is követendő értéként fogalmazta meg annak hat pontját a munkatársak számára. A magyar rendőri hivatás etikai kódexében 2007-ben a tizenhárom rögzített etikai tétel között négyenél a Bibliában, további három esetében a Csendőr Kódexben rögzített elvárásokban vizsgálható értelmezési párhuzam.

Kódex	Biblia	Rendőrség	Csendőrség	Rendőrség				
Készült	i.e.	1916.	1940.	2007.				
Szám	1.	Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!	1.	Tiszteld előljáródat, mint atyádat; szeresd bajtársadat, mint tenmagadat!	1.	A vezetőkről		
	2.	Isten nevét hiába ne vedd!						
	3.	Az Úr napját szenteld meg!		2.	Megemlékezzél arról, amivel Istenednek tartozol!			
	4.	Atyádat és anyádat tiszteld!		3.	A család szentély; ha magadnak nincs, őrsődben megtalárod!			
	5.	Ne ölj!				2.	Az erőszakról	
	6.	Ne paráználkodj!	1.	Légy józan és mértékletes.	4.	Légy erkölcsös, józanéletű, engedelmes!	3.	A szolgálaton kívüli magatartásról
	7.	Ne lopj!			5.	Védd a másét, a magadét ne pazarold!		
	8.	Ne hazudj, mások becsületében kárt ne tégy!	2.	Ne légy részrehajló.	6.	Igaztalanul ne vádolj, fegyvered ártatlant ne bántson!	4.	A tisztességről
	9.	Felebarátod házastársát ne kívánd!						
	10.	Mások tulajdonát ne kívánd!	3.	Légy lelkiismeretes.				
			4.	Légy hű és kötelességtudó.	7.	Én vagyok a Te hazád: Nagymagyarország!	5.	A köz szolgálatáról és a testülethez tartozásról
		5.	Légy erős.	8.	Hűséged, becsületed, vitézséged nem eladó!	6.	A közbizalomról	

⁸ Rédey Miklós (1916): A rendőri szolgálat vezérfonala; A magyar királyi belügyminisztérium felügyelete alatt álló Rendőrségi szaktanfolyamok kiadványai 2. szám; „PÁTRIA” Irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság, Budapest, 106–110. o.

		6.	Légy szorgalmas.	9.	Tanulj és tudj; a tudás második fegyvered!	7.	A munka minőségéről
		7.	Légy tapintatos.	10.	Mögötted a törvény, előtted is az legyen!		
		8.	Légy emberséges.			8.	A hátrányos megkülönböztetés tilalmáról
		9.	Ne légy túlérzékeny.			9.	Az emberségről és a segítségnyújtásról
		10.	Légy talpig ember.			10.	A bajtársiaságról
						11.	A felelősségről
						12.	Az információról
						13.	A megjelenésről

1. sz. ábra – Saját szerkesztés, az eredeti szöveggel azonos (2019. 12. 06.)

1.4. A rendészetről röviden...

Napjainkban a rendészet fogalma egyre markánsabb pozíciót foglal el a tudományos élet mindennapjaiban, ugyanakkor az etika és annak rendészeti aspektusa hazánkban még lehetőségeket biztosít a tudományos értékű megközelítésekhez.

A rendészet fogalmát a társadalmi kultúra, demokrácia fejlett szintjét képviselő európai államok és az amerikai kontinens tudósai is kutatták, vitatták.⁹ Hazánkban is voltak olyan jogtudósok, akik felhívták a figyelmet annak fontosságára, hogy a közösségi rendészetet és a klasszikus honvédelmi igazgatást külön kell választani egymástól, mert azok feladat- és szervezeti rendszere, szabályozása érdemben eltér egymástól.¹⁰ Ezzel a gondolattal párhuzamosan megjelent annak az igénye, hogy ki kell alakítani a rendészet fogalmának egységes értelmezését.

A rendészet tárgya a társadalom tagjainak biztonsága, vagyis a közbiztonság. A szakirodalomban ismert az a fajta értelmezés is, amely a rendészetet a közbiztonság mellett a közrendhez is köti, valamint van olyan is, amely kizárólagosan a közrendhez.

⁹ A teljesség igénye nélkül: Babbie, Earl; Beccaria, Cesare; Bertalanffy, Ludwig von; Bratton, William; Habermas, Jürgen; Hegel Georg, Wilhelm; Friedrich Le Clère, Marcel; Lorenz, Stein von; Marshall, Geoffrey; Otterbach, Dirk; Peretti-Watel, Patrique; Skolnick, Jerome Herbert; Van Brakel, Rosamunde; Weber, Max

¹⁰ A teljesség igénye nélkül: Balla Zoltán; Concha Győző; Ficzer Lajos; Finszter Géza; Karvasy Ágost; Katona Géza; Magyary Zoltán; Szikinger István; Pokol Béla; Szamel Lajos

Ezeknek a különböző elméleti megközelítéseknek,¹¹ értelmezéseknek az alapját az 1794-ben megjelent porosz Allgemeines Landrecht (ALR) I. részének 10. szakasza adja, amely a polgárosodás kezdeti idejében az ismert kutatási adatok szerint első alkalommal határozta meg Európában a rendőrállam lebontásának szükségességét, a rendőri működés jogi határait. Vagyis: „*A rendészet feladata az, hogy a köznyugalom, közbiztonság és a közrend biztosítása, továbbá a közösséget és annak egyes tagjait fenyegető veszélyek elhárítása érdekében a szükséges intézkedéseket tegye.*”¹² Szamel szerint: „*A rendészet olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartások megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.*”¹³ Finszter megfogalmazása alapján pedig: „*A rendészet az állam szerveinek az a hatósági tevékenysége, amelynek célja a közrend és a közbiztonság megóvása mindazokkal szemben, akik annak épségét fenyegetik vagy megsértik.*”¹⁴ Jómagam az utóbbi értelmezést követem, amely fogalom a modern, demokratikus elveket képviselő rendészet, a társadalom elvárásának alapjait ismerteti.

2. A rendészeti etika, mint a rendőrök etikája

Az etikának számos változata ismert annak tükrében, hogy mely tudományág, mely hivatás, társadalmi csoport tagjaira vonatkozik. Ezek egyike a rendészeti, amelynek a személyi hatálya a legitim fizikai erőszak garanciális jogi szabályai által keretek közé terelt rendészeti apparátus állományára terjed ki. A magyar rendészettörténet egyetemes könyvében megismerhetjük a rendészeti etika fejlődésének útját.¹⁵ Jómagam a különbözőségeken terén a rendészeti és etikai kifejezéseket, azok együttes alkalmazását

¹¹ Finszter Géza (2016): Rendészetek a 21. században, szervezeti megoldások és működési stratégiák. In: A határrendészettől a rendészettudományig; Szerk.: Gaál Gyula & Hautzinger Zoltán, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVII., Pécs, 9–31. o. ISSN 1589-1674

¹² Forrás: <https://opinioius.de/quelle/1621> (Letöltés időpontja: 2019.06.04.)

¹³ Szamel Lajos (1990): A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai. MTA Kutatások Programirodája. Budapest, 30. o.

¹⁴ Finszter Géza (2013): A rendészet elmélete és eszközrendszere. NKE Tankönyvkiadó, Budapest, 15. o.

¹⁵ Sallai János (2018): The History of Law Enforcement in Hungary, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 155–157. o.

tartom követendőnek a személyi hatály kiterjesztő, valamint a viselkedési keret külső szemlélő számára is megjelenő értelmezése miatt. A rendőrségi vagy rendészeti etika kifejezés jellemzően olyan kérdésekkel foglalkozó filozófiai morál körébe tartozó akadémiai kutatás területére utal, amely a rendőrök, a rendészeti szervezetek számára felmerülő erkölcsi elvárásokat fogalmazza meg.

2.1. A társadalmi kultúra dimenzióinak a rendőri állomány körében történő értelmezése

Tekintettel arra a tényre, hogy a „rendőr is ember”, az őt körülvevő társadalom tagja, így magánszemélyként és az állami hatalmat képviselő, a jogérvényesítést biztosító egyénként meghatározónak vélem az adott nemzetre jellemző kultúradimenziók (6-D modell) mutatóit. Ezek a tudományos módszertannal vizsgált és leírt jellemzők – véleményem szerint – adaptálhatók a társadalmi elvárások azonosítására a rendőri állomány irányába. A Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja, Geert Hofstede kutatta a társadalmi szerveződés feltételeit az általa azonosított 6 elem (Individualism, Power Distance, Masculinity, Uncertainty Avoidance, Long-term orientation, Indulgence) alapján. Az attribútumok skálázását a vizsgált tényezőkön belül, az országokra jellemzően, önmagukhoz viszonyítottan alakította ki, 0 és 100 között. A kutatási adatok értékelését (mivel a rendőr is a társadalom és egy adott szubkultúra tagja) ajánlott az állomány társadalmi kapcsolatrendszerére is értelmezni, az a társadalmi kutatás eredményeként etikai iránymutatásra alkalmas.

2013-as kutatásai szerint Magyarországon a hatalmi távolság (PDI) mutatója 46, ami közepes értéknek minősül. Ezek szerint nincsenek mélyen jelentkező eltérések a társadalom tagjai között, értékelhető az elfogadás. Az individualizmus (IDV) viszonylag magas, 80-as értéke azt mutatja, hogy az egyén (a rendőr) bizonytalan a társadalomban elfoglalt pozíciójában. A férfi nem (MAS) dominanciájának 88-as értéke arra is utal, hogy a rendőri intézkedések során a társadalom könnyebben fogadja el, kér segítséget, ha az állami hatalmat férfi testesíti meg. A bizonytalanságot elkerülni szándékozó, szabályozott és szabályos körülményeket igénylő országra jellemzően magas a 82-es (UAI) mutató. Ez azt jelenti, hogy a társadalom tagjai igénylik és elvárják a rendőrség szerepvállalását a közösségi életben, a mutatók pedig rávilágítanak és egyfajta ajánlasként értékelhetők a rendőri szerep, a tőle elvárt viselkedés, a szabályok tekintetében. Ugyanerre mutat rá a társadalom és annak tagjai által a hosz-

szú távú tervezést értékelő jövőkép és annak megvalósulásába vetett hitet értékelő (LTOWVS) 58-as adat. A magyar társadalomra jellemző érték szintén bizonytalanságot, hiányzó stabil jövőképet ír le. Az állampolgárok, szerveződések tagjai a 2013-as adatok (IVR) tanúsága szerint a 31-es mutatóval azt az értékelésüket nyilvánították ki, hogy az állam, amelynek tagjai, nem az elvárt keretek között foglalkozik velük, ezért elhanyagoltnak érzik magukat.¹⁶

2.2. A változó társadalmi igények hatása

A jelenkori társadalmak rendészeti szervezeteivel szembeni etikai elvárások során figyelembe kell venni, hogy a rendőrség tagjai is az őket körülvevő társadalom minőségét követik le, individuális etikai normáik onnan is erednek.¹⁷ Mivel a bennünket körülvevő társadalom szegmensei többségükben szolgáltató jellegűek, így a rendőri tevékenység esetében is ez a fajta elvárás a domináns. *„A minőségi szemlélet a rendőri munkát közhatalmi szolgáltatásként értelmezi, amelynek alanya, érdekeltje, minősítője az állampolgár (mint ügyfél) és az együttműködők széles köre.”*¹⁸

Az egységes rendészeti szervezetet megjelenítő etikai normák kialakításának és biztosításának egyik megoldásaként az államok tudatosan hajtják végre a rendőrségi állomány toborzását, amelyben törekednek az etnikai és kulturális sokszínűség biztosítására.¹⁹ A rendészeti feladatok végrehajtását, az elvárt társadalmi etikai normák megvalósulását a szervezeti változások hatásaként a rendőrök viselkedése is követi.²⁰ Az etikai normák változása jelen van a rendőri állomány szolgálati feladatainak teljesítése során, azonban az egyéni morális értékrend továbbra is meghatározó tényező

¹⁶ Forrás: <https://geerthofstede.com/culture-geert-hofstede-gert-jan-hofstede/6d-model-of-national-culture/> (Letöltve: 2019. 12. 04.)

¹⁷ Westmarland, Louise (2008): Police cultures. In: Newburn, Tim ed. Handbook of Policing (2nd ed.). Cullompton, Devon: Willan Publishing, 253–280. o. ISBN 1-84392-500-1

¹⁸ Forró János & Lőrinczné Bubla Éva (2002): Tapasztalatok a minőségirányítási rendszer kiépítéséről és működéséről a Fejér megyei Rendőr-főkapitányságon; Belügyi Szemle, 2002/8., 57. o.

¹⁹ Kalunta-Crumton, Adam (2009): Patterns of community policing in Great Britain' in D. Wisler and I. Onwudiwe (eds) Community Policing: International Patterns and Comparative Perspectives, Boca Raton, Florida: CRC Press, 149–166. o.

²⁰ Reiner, R. & Newburn, T. (2007): Policing and the police. In: Maguire, M., Morgan, R. and Reiner, R., (eds.) The Oxford Handbook of Criminology. Oxford University Press, Oxford, UK, 910–952. o. ISBN 0199205434

annak megítélésében, hogy mi helyes és mi nem az. Mély és széleskörű elméleti alapok, elemzések egyik következtetése, hogy a rendőri etika meghatározó eleme az igazmondás, az igazság tisztelete és biztosítása. A társadalom elvárja a rendőrtől, hogy hiteles tájékoztatást adjon, mint ahogyan az is alapvető igény, hogy semmilyen vélt vagy valós cél érdekében se torzítsa el a valós körülményeket.²¹ A rendőrségen belül a szubkultúra tagjainak erkölcsi, etikai normái többségében megegyeznek a társadalom más szereplőivel, de előfordulhat, hogy azoktól eltérnek, és például a normatív alapot nélkülöző erőszakot a büntetés eszközeként értékelik.²² **A társadalomtudományok kutatási eredményei rámutattak arra is, hogy a rendőri etika már túlmutat a becsületességen, a korrupció fogalmán. Ugyan a forrás vita tárgyát képezi, de a gondolat örök: nem elég tisztességesnek lenni, de annak is kell látszani! Ennek az etikai elvárásnak tud megfelelni az a felkészült rendőr, aki a közszolgálati integritásában²³ is feddhetetlen.²⁴**

2.3. Rendőrségi etikai kutatások vizsgálati megállapításai

Tanulmányom készítése során kilenc tudományos publikációt kezelő informatikai adatbázisban vizsgáltam a tárgykörben fellelhető értelmezéseket, tanulmányokat. Ezek összegzését lásd a 2. sz. ábrán. Elemzésük során előtűnik, hogy Magyarországon és külföldön nagyszámú publikáció jelent meg a rendészettel összefüggésben. Ugyanakkor az etikai tárgykörök magas számával a rendészethez képest többszörös a megjelenési arány. A címek és készítők vizsgálata során észlelhető átfedés, ugyanakkor az abszolút értékek nagyságrendnyi eltérései arra engednek következtetni, hogy kevésbé feltárt és kutatott terület a rendészeti etika, főleg magyar viszonylatban. E

²¹ Janza Frigyes (2010): A rendőri hazugságokról. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI., Tanulmányok „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról. Szerk.: Gaál Gyula & Hautzinger Zoltán, Pécs, 2010., 45–62. o., ISSN 1589-1674

²² McDonald, G. (2010): Ethical relativism vs absolutism: research implications – European Business Review 22(4): 446–464. o. doi.org/10.1108/09555341011056203

²³ Domokos László, Pulay Gyula, Szatmári János, Gergely Szabolcs & Szabó Zoltán Gyula (2016): Az integritás kultúrájának meghonosítása a magyar közszférában - 8. o. Forrás: <https://bit.ly/36WKMMU> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 10.)

²⁴ Gáspár Miklós & Molnár Katalin (2015.): Korrupcióellenesség és integritás a rendészeti tisztképzésben; In.: Antikorrupció és integritás; Szerk.: Dargay Eszter, Juhász Lilla Mária; Budapest, NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., 167-171. o. ISBN 978-615-5527-62-3

tény és a kutatási tárgy széles társadalmi rétegeket érintő volta miatt indokolt a további kutatás, az új ismeretek megosztása.

kereső	MTM T	MAGYAR TUDO- MÁNY	GOOG- LE TUDÓS	MATAR- KA	JSTO R	SPRIN- GER	WILE Y	WORLD- CAT	TAYLOR &FRANCI S
rendé- szet	2 426	82	1430	864	8 411	5 545	48	61 956	239 460
etika	14 907	287	16 500	734	25 282	10 060	857	204 691	485 484
rendé- szeti etika	8	76	639	2	1	6 521	2	3 623	54

2. sz. ábra – Saját szerkesztés (2019. 12. 03. állapot szerint)

3. A magyar rendészeti etikai modell kialakulása és a magyar rendőrség jogszabályokban rögzített kötelmei

A tíz pontot tartalmazó etikai elvárások a bibliai alapok (részben lekövetve) a 20. század eleji magyar rendőrségnél, csendőrségnél is megjelentek, amelyeket „csendőr-tízparancsolat”-ként deklarált vitéz Nemerey Márton tábornok, rögzítve a társadalmi elvárásokat a rend őrzőivel szemben.²⁵

A mai magyar kódex az Alaptörvényben rendelt feladatait a Rendőrségről szóló törvény, a Rendőrség Szolgálati Szabályzata és egyéb normák rendelkezései alapján látja el²⁶. A legitim erőszak állami monopóliumának birtokában, a demokratikus társadalom és annak jogalkotói által létrehozott jogszabályoknak történő megfelelés során az intézkedő szervezeti elemnek és annak állományába tartozó rendőröknek alapvetően a jogszerűség, a szakszerűség, az arányosság, az eredményesség, az objektivitás, a biztonság követelményrendszerének kell megfelelni büntetőjogi, fegyelmi és/vagy kártérítési felelősség terhe mellett.²⁷ „A rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az e törvényben foglaltak figyelembevételével – engedel-

²⁵ Csendőr-tízparancsolat Forrás: <https://bit.ly/367JRyP> (Letöltve: 2019. 12. 01.)

²⁶ A HVG Orac Jogkódex keresési szavakra adott találati adatai szerint 301 normatív rendelkezés (2019. 12. 11. állapot)

²⁷ A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. ORFK (OT 10) Utasítás

meskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.”²⁸

Felmerülhet a kérdés: ha a rendészeti szakemberek részére a jogalkotó által szabályozandónak értékelt jogokat és kötelemeket joghátrány alkalmazásának fenyegetettségével is el kívánja elérni, akkor mi szükség van etikai elvekre, azok kódexben történő összegzésére? A válasz egyszerű(nek tűnhet), mivel a társadalmi együttélésnek számos olyan színtere van, amely normatívákkal szabályozott, ugyanakkor a társadalom tagjainak mégis vannak olyan elvárásai, amelyek írott vagy akár íratlan szabályként is megfogalmazódnak. Turay szerint: *„Az erkölcsi érték feltétlenül kötelez, vele szemben nincs helye a fellebbezésnek. Ezért mondta Immanuel Kant, hogy az erkölcsi törvény nem hipotetikus /feltételes/, hanem kategorikus /feltétlen, ellentmondást nem tűrő/ parancs”.*²⁹

3.1. A magyar rendőri hivatás etikai kódexe

A hivatásetikai kódex a kiadását megelőző években a magyar társadalomban igen negatívan megítélt rendőrségi szervezet, annak állománya részére egyfajta iránymutatásul szolgált. Annak a folyamatnak a részét képezte, amelynek során a 2006 őszén a rendőrség részéről az állampolgárokkal szembeni, jogerős bírósági ítéletek szerint is jogszerűtlen, szakszerűtlen, aránytalan intézkedések miatt érdemi intézkedéseket kellett hozni azért, hogy a rendőr és az állampolgár közötti hatalmi távolság (PDI) tovább csökkenjen. A társadalom tagjainak jogos vagy jogosnak vélt nyílt, tömegdemonstrációkba torkolló szembefordulását a kormánnyal a rendőrség az erőszak eszközeivel számolta fel. Ezt a fajta fellépést és annak egyéb kísérő jellemzőit (azonosítók hiánya, nem rendszeresített eszközök használata, vétlen személyekkel szembeni fizikai erőszak stb.) a közösség elítélte, a magyar rendőr egyéni és a rendőrség szervezeti megítélése jelentős mértékben megromlott.

Ha csak a társadalmi folyamatokra és a rendészeti szakmai tevékenységre koncentrálnunk, akkor nehezen értelmezhető, hogy a rendszerváltás időszakában talán fel sem merült egy rendőri etikai kódex szükségessége? Elképzelhető egy ilyen hiátus, ami-

²⁸ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 11. § (1)

²⁹ Turay Alfréd (2000.): Az ember és az erkölcs - Agapé, Szeged, 9-14. o.

kor a volt szocialista állam „fakabát” rendőrei szolgáltató, polgárbarát szervezetben látnák el törvényben rögzített köteleiket és alkalmaznák jogosultságukat?

A kormány és a rendőrség vezetése fontosnak tartotta, hogy a rendőr feleljen meg az új társadalmi rendben az állampolgárok elvárásainak, amelyek megfogalmazódnak az átalakuló szervezet tagjaival szemben is. Ennek a folyamatnak a megbízott zászlóvivői a Rendőrtiszti Főiskola Társadalomtudományi Tanszékének oktatói voltak. A kar szervezésében 11 konferencia foglalkozott a rendészet és az etika összefüggéseivel. 1996-ban az országos rendőrfőkapitány, majd 2001-ben a belügyminiszter felkérésére kidolgozták az etikai kódexet, amelyek rajtuk kívülálló okok miatt csak rövid ideig, vagy nem is váltak hatályossá.³⁰

A jelenkori magyar rendőrség szakmai etikai modellje deklaráltan 2007-ben jelent meg, és Bencze József országos rendőrfőkapitány nevéhez kötődik. *„Sikeresebbek lehetünk, ha a dokumentumban foglalt szabályok belső meggyőződéssé válnak és valamennyi rendőr elfogadja azokat”.³¹ A kódex „célja, hogy erkölcsi iránymutatásul szolgáljon, mind a szolgálatban, mind a szolgálaton kívül tanúsítandó magatartások tekintetében, morális alapot biztosítson a felmerülő szakmai döntésekhez, egyben megfelelő védelmet nyújtson mindazok számára, akik normakövető módon járnak el, továbbá zsinórmértékül szolgáljon a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez.”³² A megfogalmazott elvek 13 pontban sorolják azokat az igényeket, amelyeket a kiadás évében ismert elemként rögzítettek, úgymint: A köz szolgálatáról és a testülethez tartozásról; A tisztességről; Az erőszakról; A hátrányos megkülönböztetés tilalmáról; Az emberségről és a segítségnyújtásról; A bajtársiaságról; A felelősségről; A munka minőségéről; Az információról; A megjelenésről; A vezetőkről; A szolgálaton kívüli magatartásról; A közbizalomról. A rendőri hivatás etikai kódexe ezeket a címeket önálló leírásokban értelmezi, és fejti ki azok tartalmi elvárásait.*

3.2. Az etika és a joghatás kapcsolatrendszere a rendőri állomány esetében

³⁰ Gáspár Miklós & Molnár Katalin (2014.): Korrupció-ellenesség és integritás a rendészeti tisztképzésben; 1-3. o. – Forrás: <https://bit.ly/2NmMo1m> (Letöltés időpontja: 2020.01.10.)

³¹ Forrás: <http://www.jogiforum.hu/hirek/16227> (Letöltés időpontja: 2019.06.01.)

³² Forrás: <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe> (Letöltés időpontja: 2019.09.01.)

Magyarországon az 1989-es rendszerváltást³³ megelőző időszakban a tiszti rendfokozattal rendelkező rendőrök és határőrök szolgálati feladatainak ellátását a jogszabályok mellett írott és íratlan parancsok szabályozták, jellemzően valamennyi területen. A rendszer ugyanakkor azt is felismerte, hogy az állami és szervezeti szabályozás keretein túl meg kell felelniük a társadalom tagjainak, eleget kell tenni az erkölcsi, etikai elvárásoknak is. *„Dolgozó népünk szeretettel és fokozott megbecsüléssel veszi körül a Néphadsereg tisztjeit. Ennek a felbecsülhetetlen értéknek a fokozott kiérdemlése és megőrzése minden tiszt becsületbeli kötelessége.”*³⁴ Amennyiben valaki ezeket a szabályokat, „becsületbeli ügyeket” megszegi, annak a következményekkel számolnia kell, vele szemben a Becsületbíróság a Szabályzata szerinti eljárást lefolytatja.³⁵

Önmagában az írott kódex annak esetleges megsértése esetén direkt módon nem közvetít retorziót, elegendőnek tűnhet a társadalom, a rendőri állomány negatív megítélése. Ez az állapot így felveti annak kérdését, hogy egy olyan államhatalmi szervezet esetében, mint a rendőrség az erkölcsöt indokolt-e normatív tartalommal felruházni, pl. kódexként a Szolgálati Szabályzat³⁶ mellékletévé emelni. A kérdésnek a rendőri szolgálati jogviszony fenntarthatóságának vizsgálatát biztosító méltatlansági eljárás során van súlyozott jelentősége.³⁷ Ebben az esetben a döntésre jogosult számára a mérlegelési alapot nem az ütköztethető normasértő cselekmény képezi, hanem a rendőr által elkövetett magatartás társadalmi rosszallásának megjelenése. A bírósági határozatok arra a következetesen alkalmazott ítélkezési gyakorlatra utalnak, amely egyértelműen visszaigazolja a rendőri hivatás etikai kódexében rögzített társadalmi elvárások egyedi és eseti mérlegelését a jogviszony méltatlansági eljárásban történő megszüntetésének fenntartásával, vagy annak hatályon kívül helyezésével.³⁸

³³ Forrás: https://mult-kor.hu/20090612_a_rendszervaltas_husz_eve (Letöltés időpontja: 2020. 01. 10.)

³⁴ Elnöki Tanács 1959. évi 106. sz. határozatának 47. § (5) bekezdése alapján – Becsületbírósági Szabályzat

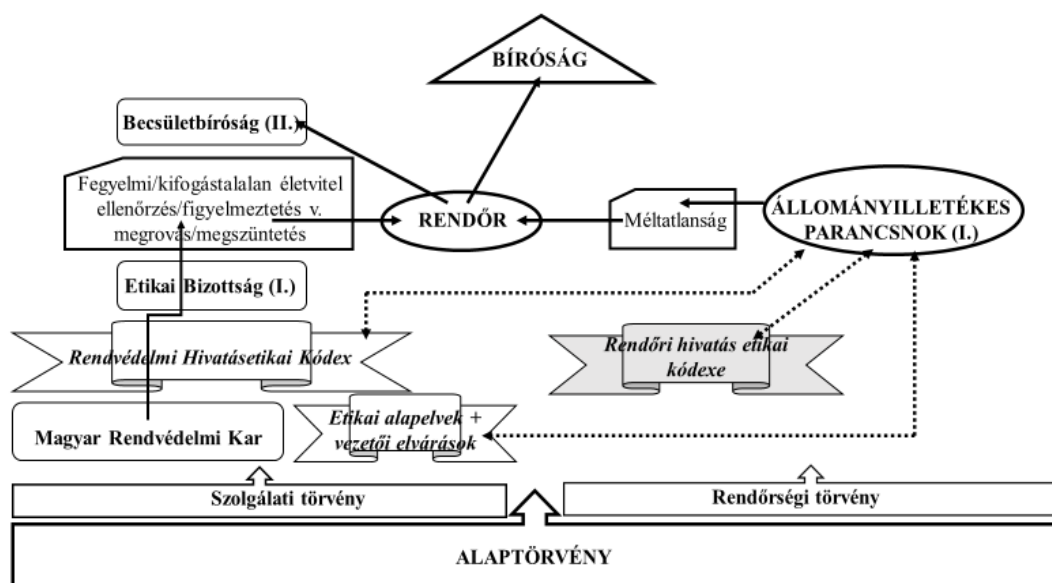
³⁵ Fejes Erik (2011): Méltatlansági eljárás a fegyveres és rendvédelmi szervezetekben, Budapest, Forrás: <https://bit.ly/2FzLU3I> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 10.)

³⁶ A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet

³⁷ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. Törvény, XVII. FEJEZET - MÉLTATLANSÁGI ELJÁRÁS

³⁸ BH+ 2010.2.84 – A határozat indokolása szerint, ha a rendőrtiszt a bűncselekmény elkövetésének helyszínén ahelyett, hogy rendőrként intézkedett volna, a bűncselekmény során kivágott fák ágait a

A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. Törvény (Hszt.) személyi hatálya alá tartoznak a hivatásos állományú rendőrök. A jogalkotó a 14.§ (1) bekezdésben tételesen sorolja a rendvédelmi hivatás etikai alapelveit a hivatásos állomány tagjai tekintetében, úgymint: a hűség, a nemzeti érdek előnyben részesítése, a méltóság és a tisztesség, az előítéletektől való mentesség, a pártatlanság, a felelősségtudat, a szakszerűség, az együttműködés és az arányosság. A (3) bekezdésben a vezető beosztásban lévőknek további etikai alapelveként rögzíti a példamutatást, a szakmai szempontok érvényesítését és a számonkérési kötelezettséget.

3. sz. ábra Saját szerkesztés – rendészeti etikai (eljárási) modell

A Hszt. 86.§ (2) bekezdése alapján a hivatásos állomány tagjának a szolgálati viszonyát – az (5) és (6) bekezdésben foglalt korlátozás figyelembevételével – felmentéssel meg kell szüntetni, ha (...) d) a hivatásos szolgálatra méltatlanná vált, mert szolgálaton kívül olyan cselekményt követett el, amely a rendvédelmi szerv működésébe vetett közbizalmat súlyosan veszélyezteti és emiatt nem várható el, hogy a rendvé-

gépocsijára rakta és a sértett tulajdonos előtt a helyzetét nem tisztázta, a szolgálaton kívüli magatartása alkalmas volt a fegyveres szerv működéséhez szükséges közbizalom fenntartásának veszélyeztetésére, emiatt a hivatásos szolgálatra méltatlanná vált.

BH+ 2015.2.88 – A határozat indokolása szerint korábban közlekedési szabálysértés miatt intézkedett rendőr az általa bevont vezetői engedélyt készpénz ellenében visszaadta, az alkalmas volt a fegyveres szerv működéséhez szükséges közbizalom fenntartásának veszélyeztetésére, emiatt a hivatásos szolgálatra méltatlanná válását megállapító munkáltató intézkedést helybenhagyta.

delmi szerv a szolgálati viszonyát fenntartsa. A méltatlanná válás mérlegelési alapját a 14.§ hivatásetikai alapelvei, a 292.§ (4) 9. szerinti Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex, valamint a rendőri hivatás etikai kódexe adja, amely elvárások között vannak tartalmi átfedések és különbségek is.

A Hszt. 292.§ (4) bekezdése szerint a Magyar Rendvédelmi Kar (MRK) a 9. pont által biztosított jog alapján megalkotja a hivatásetikai részletszabályokat³⁹, kialakítja az etikai eljárás rendszerét, az Etikai Bizottság lefolytatja az etikai eljárásokat. A 297.§ (5) bekezdése szerint az etikai eljárás eredménye alapján az MRK a hivatásos állomány tagjával szemben: a) fegyelmi eljárást kezdeményez a fegyelmi jogkör gyakorlójánál⁴⁰; b) javaslatot tesz az állományilletékes parancsnoknak a kifogástalan életvitel ellenőrzésének kezdeményezésére⁴¹; c) figyelmeztetést vagy megrovást alkalmaz, vagy d) megszünteti az etikai eljárást. Az etikai eljárások lehetséges döntései az egyéb, vonatkozó szabályzók rendelkezéseivel, a jogalkotói szándékhoz és társadalmi elvárásokhoz képest azoktól eltérő lezárásokra biztosít lehetőséget.

A Hszt. 225.§ (1) bekezdése alapján a hivatásos állomány tagja kérheti a Becsületbíróság összehívását, ha b) pont szerint a szolgálati viszonyát a 86.§ (2) bekezdés d) pontja alapján méltatlanság miatt szüntették meg, és a felmentés ellen benyújtott szolgálati panaszát elutasították, vagy a felmentés ellen a szolgálati panasz benyújtásának lehetőségét e törvény kizárja.

A Hszt. rendelkezései szerint a hivatásos rendőr esetében meg kell felelni a törvény szerinti etikai alapelveknek (vezetők esetében többlet szabályok), az MRK és a rendőri hivatás etikai kódexének. A szükséges eljárást lefolytathatja vele szemben az állományilletékes parancsnok, aki súlyos hátránnyá megállapíthatja a méltatlanságát és megszüntetheti a jogviszonyát. Az MRK szintén jogosult vizsgálatra, de jogviszony megszüntetés lehetősége esetükben nem biztosított. Harmadik eljáró szereplőként a Becsületbíróság is mérlegelheti a rendőr által elkövetett cselekmény társadalmi hatását, de csak mint másodfokú szerv. Esetében biztosítja a jogalkotó a jogvi-

³⁹ 2013. november 11. Forrás: <http://www.rendvedelmikar.hu/index.php?pageid=dokumentumtar> (Letöltve: 2019. 12. 07.)

⁴⁰ A belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai Fegyelmi Szabályzatáról szóló 11/2006. (III. 14.) BM rendelet

⁴¹ A rendőrség belső bünmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról szóló 293/2010. (XII. 22.) Korm. Rendelet 7.§

szony munkáltató általi megszüntetésének helyben hagyását. Méltatlansági eljárással összefüggő ügyekben a rendőrnek lehetősége van bírósághoz is fordulni, amely szintén vizsgál, mérlegel, dönt a saját szintjén.

Az előzőkre tekintettel felmerül a tételes jog szerinti és hatásköri átfedések, illetve egymástól eltérőnek értékelhető jogalkotói szándék miatt a jogszabályi rendelkezések felülvizsgálatának, korrekciójának indokoltsága. Az egyik lehetőség szerint a rendőri hivatás etikai kódexét javasolt normatív tartalommal felruházni, az országos rendőrfőkapitány által, önálló utasításként kiadományozni. A javaslat megfogalmazását a Hszt.-ben rögzített etikai alapelvek, valamint a törvény által adott felhatalmazás birtokában az MRK által kiadott Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex jogpozicionált szerepe is erősíti. A másik mérlegelésre ajánlott javaslat szerint éppen a tartalmi átfedések, a Hszt. adta felhatalmazás, a személyi hatály alapján a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex primátusának biztosítása mellett a rendőri hivatás etikai kódexének annulálása lehet a követendő jövőbeni intézkedés.

3.3. Nemzetközi kitekintés és minták

A Nemzetközi Rendőr Szervezetek Vezetői (IACP)⁴² a „Law Enforcement Code of Conduct - 1957.”-öt, az ENSZ⁴³ a „Code of Conduct for Law Enforcement Officials - 1979.”-et a kor társadalmi elvárásainak megfelelően, évtizedekkel korábban, majd pl. az Európai Tanács a „European Code of Police Ethics⁴⁴ - 2001.”-et elfogadta, ajánlásként továbbította a tagállami szervezeteknek. Ennek a Kódexnek az alapját képezte az EBESZ 2008-ban kiadott ajánlása a tagállamok rendészeti állami szervezetei és magánbiztonsági vállalkozások részére.⁴⁵

Az európai, zömében keresztény kultúrától eltérő rendőrség etikai alapelveit 1910-ben írta le Ibrahim Feridun. Gondolatai szerint a rendőri etika érvényesítését már a

⁴² Forrás: <https://www.theiacp.org/resources/law-enforcement-code-of-ethics> (Letöltve: 2019. 12. 04.)

⁴³ Forrás: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/LawEnforcementOfficials.aspx> (Letöltve: 2019. 12. 02.)

⁴⁴ COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS Recommendation Rec(2001)10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics (Adopted by the Committee of Ministers on 19 September 2001 at the 765th meeting of the Ministers' Deputies) Forrás: <https://bit.ly/36bzKcA> (Letöltve: 2019. 12. 06.)

⁴⁵ Guidebook on Democratic Policing by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General, Vienna, (2008.) ISBN 978-92-9234-500-6

felvételi protokoll során biztosítani kell a megfelelő személyiségjegyekkel. Az etikus rendőrnek a társadalom egészét kell megjelenítenie és képviselnie, amit jogszabályok alkalmazásával és folyamatos képzés adta ismeretek birtokában tud csak megvalósítani.⁴⁶

A német rendőrség a „European Code of Police Ethics / Europäischer Kodex für Polize-Ethik”-et adaptálta, fogalmazta meg szövetségi szinten az állományára részére. Franciaország 2014-ben hirdette meg a „Code de déontologie de la police nationale et de la gendarmerie nationale”⁴⁷-t. A kódex az aktuális társadalmi elvárásoknak megfelelően, a két rendfenntartó szerve részére nagy részletességgel írja elő az elvárt etikai elemeket.

A magyar rendőrség által is képviselt „szolgálunk és védünk” szlogen az USA rendőrségeire vezethető vissza. A szétszabdalt rendészeti szerveket állami szinten megjelenítő Szövetségi Nyomozó Iroda (FBI) tizennégy pontos etikai kódexe⁴⁸ szintén mérlegelésre alkalmas értékeket közvetít, vár el a tagjaitól.

A kivonatosan bemutatott nemzetközi szervezetek a rendészettudomány-történeti megközelítés alapján is meghatározó nemzetek rendészeti szerveinek etikai normái időtállóságuk, illetve a komplexitásuk miatt mintaként szolgálhatnak a magyar rendőrség számára is.

4. Összegzés, jövőkép, ajánlás

A világ rendőrségeinek többsége a jogszabályi kötelmein túl írott etikai elvek mentén látja el feladatait. Ezek az etikai szabályok vallási, történelmi, tudományos forrásokra épülnek, azok a társadalmi elvárások változásai függvényében módosultak. A globalizáció⁴⁹ ezen a területen is érvényesül azzal, hogy nemzetközi szervezet tagjaként az állami rendőrségek az adott tagállami szerv szuverenitásán túl közösségi elveken alapuló etikai szabályokat is alkalmaznak. Megállapítható, hogy források széles bázisa áll rendelkezésre, és azok szerkezeti felépítése, tartalma jelentős eltéréseket mutat.

⁴⁶ Fatih Beren: Police Professional Ethics (TR) Türkiye 'deki Polislik Uygulamaları Perspektifinden Polis Meslek Etiği, Turkish Journal of Police Studies, (2012.) 76-95. o. Forrás: <https://bit.ly/2YiU3SD> (Letöltve: 2019. 12. 01.)

⁴⁷ Forrás: <https://www.interieur.gouv.fr/Le-ministere/Deontologie> (Letöltve: 2019. 11. 30.)

⁴⁸ Forrás: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/5/2635.101> (Letöltve: 2019. 12. 07.)

⁴⁹ Anthony Giddens (1990): The consequences of Modernity – Polity Press, Cambridge, 64. o.

A társadalmak szociológiai, etikai elvárásai közti különbségek miatt mérlegelésre alkalmas lehet Hofstede értékelési rendszere a magyar rendőri hivatás etikai kódexének felülvizsgálata esetén.

A kódex kiadási körülményei, valamint az elmúlt évek változásai miatt a demokratikus és szolgáltató jelleget célul kitűző rendészeti állománnyal szemben a társadalom már újabb elvárásokat fogalmaz meg. Ezek az etika, az erkölcsös viselkedés szintjén jelennek meg, és részben felválthatják azokat az elveket, amelyekről a hivatásos szolgálati jogviszonyra, az intézkedő rendőrré vonatkozó jogszabályok, belső normák, parancsok rendelkeznek.

A globalista világban és társadalmi elvárásokban bekövetkezett változások miatt az etikai elvárások esetében is indokoltnak tűnhet azok reformja. További kérdésként merülhet fel, hogy milyen tartalommal tölthető fel egy új kódex, amely azokat az elvárásokat közvetíti a rendészeti szervezet és annak tagja felé, amelyek betartásával eleget tud tenni az állam büntetőjogi igényeinek, ugyanakkor a lakossági közbizalmat is hosszú távon fenn tudja tartani. Ezeknek az elveknek a lefektetésekor szükséges kerülni a rendészeti zsargon szerinti megfogalmazásokat, valamint biztosítani javasolt a rendészeti szervezet alapfeladatainak követelmény szintű végrehajtásának feltételeit, de azon túl kell mutatnia.⁵⁰ Erre az egyik legjobb lehetőség a diszkrecionalitás minél tágabb biztosítása a szervezet felkészült, önálló, objektív, a társadalom egészét szolgáló, jogszerű, szakszerű, arányos intézkedési alapjainak támogatására.⁵¹

Az objektivitás biztosítása mellett a rendészeti szervek tagjaival szemben elvárt etikai igény a jelentős gazdasági, szociális, kulturális változásokat lekövető társadalomban a sérülékenyek fokozott védelme, támogatása.⁵² Kiemelt fontosságúnak értékeli a társadalom a rendészeti állomány összetartozását, egymás feltétel nélküli és bizalmi elvek alapján működő támogatását, a sajátos jellemzőkkel bíró szubkultúra működését. Ez az összetartozás azonban nem szolgálhatja a rendészeti szervek tagjai által

⁵⁰ Éberhardt Gábor (2017): A saját hatáskörön alapuló döntések vizsgálati eredményei a határrendészeti kirendeltségek rendészeti tevékenységében. In: Szerk.: Gaál Gyula & Hautzinger Zoltán; XIX. Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Pécs 341–342. o. HU ISSN 1589-1674 HU ISBN 978-615-00-0454-9

⁵¹ Concha Gyöző (1988): A rendőrség természete és állása a szabad államban, a magyar közigazgatás tudomány klasszikusai 1874–1947, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 12–15. o.

⁵² Gazard Billy, Frissa Souci, Nellums Laura, Hotopf Matthew, Hatch, Stephani L. (2015): Challenges in researching migration status, health and health service use: an intersectional analysis of a South London community. *Ethnicity & Health*, London, 564–566. o.

elkövetett jogsértések védelmét, az azokkal való egyetértést, nem teremthet alapot a beosztotti és vezetői tisztai állomány elkülönüléséhez, kasztosodási folyamatához.⁵³ A rendészeti szervezetek tevékenységének szakszerűségi körébe utalható etikai elvárások között jelenik meg a jogsértő személyek intézkedés alá vonása érdekében a rejtett módszerek megismertetése, azok kizárólagosan célhoz kötött alkalmazási igénye. Egy demokratikus jogállamban a rendészeti szervezet, annak szakembere csak a társadalom tagjai által megválasztott jogalkotói jogkörrel felruházott, alaptörvényben rögzített alapjogokat nem sértő, normatív keretek között biztosított módon tevékenykedhet. A társadalom egészét szolgáló hivatásos, rendészeti szervezetek alkalmazottaiban tudatosulnia kell annak, hogy ők vannak a társadalomért és nem fordítva. A társadalom a kialakult rendszerben, a saját viszonyainak változásait is követve korrigálja az elvárásait azokkal szemben, akik az ő szolgálatára tettek esküt. Kiemelt jelentőségű igény, hogy a rendészeti szervezetek a feladataikat szabályzó normákon túl írott etikai normával is rendelkezzenek. Az ő esetükben az etikai kódex összegző felhívásain túl a hivatásos jogviszonyra és feladatellátásra kiterjesztett, széleskörű értelmezéssel kell rögzíteni a társadalmi és hatalmi távolságokat minimálisra csökkentő, tiszteleten és tisztességen, bizalmon alapuló, szolgáltató jellegű feladatellátás elemeit.⁵⁴

A garanciális feltételek mellett biztosítani kell a szervezet tevékenységének törvényességi és társadalmi kontrollját is. Ha ezen keretek is rendelkezésre állnak, akkor a társadalmi együttélés folytonosságát garantáló etikai elvárásoknak is meg kell felelnie a rendészeti intézkedés mindkét oldalán állónak. Erre hivatott egy olyan kódex megalkotása, amely a társadalom és a tudomány képviselőinek széleskörű bevonásával készül, és amely biztosíthatja a közös cél elérését: a biztonságot. Csak az azt szolgáltató rendészet lehet egyszerre eredményes és társadalmilag is elismert. Az etikai elvárások között generális társadalmi elvárásként kell megfogalmazni a rendőrség állampolgárok részére nyújtandó ingyenes, szolgáltató szerepét; a korrupciós cselekmények elkerülését; a társadalom tagjaihoz egyénenként alkalmazott intézke-

⁵³ Kleinig, John (2004): *The Problematic Virtue of Loyalty* in Peter Villiers and Robert Adlam (eds.), *Policing a Safe, Just and Tolerant Society*. Waterside Press, Winchester, 78–87. o.

⁵⁴ Huntington, Samuel P. (1967): *The soldier and the state - The Theory and Politics of Civil Military Relations*; The Belknap Press Of Harvard University Press Cambridge, Massachusetts, 68–88. o.

dési kultúrát; a jogsértő cselekmények elkerülését a közbizalom fenntartása érdekében.⁵⁵

Úgy vélem indokoltnak tűnhet – a hazai tapasztalatokon túl a közösségi viszonyaink jellemzőit már történelmi múltként kezelő társadalmak, kutatói körök, rendészeti szervezetek huzamos ideje óta példa értékűen működő és elfogadott etikai kódexéhez közelítve –, hogy fogalmazódjon meg egy új, a jelenkor társadalmi igényeit kielégítő zsinórmérték. A rendőri hivatás etikai kódexe szellemiségének megjelenítéséhez nélkülözhetetlen lenne a társadalmi elvárások és a rendőrségi szubkultúra viszonyrendszerében elhelyezkedő, magasztos eszmeiséggel bíró, esszenciális összegző felhívások megfogalmazása, azok közvetítése.

A tanulmány következtetéseinek összegzéseként megállapítható, hogy a felállított hipotézisek további kutatást igényelnek. A 2006–2019 közötti időszakban a magyar rendőrség megítélése a társadalom tagjai részéről pozitív irányba mozdult el⁵⁶, ugyanakkor ezzel párhuzamosan megfogalmazódnak a változó etikai tartalmat is rögzítő elvárások. Ennek ismeretében indokoltnak tűnik a rendőri hivatás etikai kódexének tartalmi felülvizsgálata. A normatív hatály alá helyezés a kódex jelenlegi „szürke zóná”-ban történő pozicionálása miatt szintén további kutatásokat igényel.

Ezek megszüntetésével a HSzt.-ből levezethetőek lennének az etikai alapelvek, a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex átfedései pedig kizárhatóak lennének. Érdemes lenne a kódexet rendőri szakmai norma hatálya alá helyezni, és mint önálló szakmai, rendőri hivatásetikai kódexet megalkotni.

⁵⁵ McCartney, Steve & Parent, Rick (2015): Ethics in Law Enforcement, Victoria, B.C.: BCcampus Retrieved from <http://opentextbc.ca/ethicsinlawenforcement/> 11–36. o. ISBN: 978-1-989623-63-3

⁵⁶ Forrás: <https://nezopontintezet.hu/2018/10/22/otmillio-magyar-buszk-a-rendorokre/> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 11.)